

Munkácsi József: Magyarország helye és szerepe a nagyhatalmi játszmában

1997 májusában, Helsinkiben eldőlt, hogyan alakul régióink jövője. Mintha az 1945-ös potsdami forгатókönyv ismétlődött volna meg, talán csak azzal a különbséggel, hogy nem egy véres, hanem egy hidegháború után kellett újrarajzolni Európát. Pontosabban a kontinensünkön belüli – és ki tudja, még a világ mely szegletéről volt szó – érdekszférákat jelölték ki újra, persze nem olyan nyíltan, mint bő ötven évvel ezelőtt. Akkor a Szovjetunió és az USA (Anglia) a győztesek jogán, ma mint a hidegháború örökösei ültek a tárgyalóasztal mellett. Akkor is, ma is erőfölényük birtokában döntöttek, akkor is, ma is osztozkodtak.

Természetesen Helsinki Potsdammal való párhuzamba állítása nem fedi teljesen a valóságot, annyit azonban mégis szükséges érzékeltetni, hogy bizonyos történelmi kérdésekre, alkalmazkodva az adott helyzethez, többé-kevésbé hasonló válaszok születnek, főleg, ha a tárgyaló felek személye is megegyezik. Ezzel nem azt állítom, hogy a történelem ismétli önmagát, hanem azt, hogy az érdekelték probléma-megoldó gépezetében igenis lehet sablonokat felfedezni. Oroszország (korábban a Szovjetunió) és az USA mai döntéshozó személyiségei ugyanazt az iskolát járták ki, mint elődeik. Gondolkodásmódjuk a II. világháború nyomán kialakult világpolitikai helyzetben gyökerezik. Az 1989/90-es évek fordulóján lezajlott események eredményeképpen kialakult új helyzet újfajta kihívásai alakítják ugyan a világról alkotott nézetüket, de alapjaiban nem változtatnak azokon. A glóbus mindig is piac, befolyási övezet, barátok és ellenfelek halmazából áll(t), amelyet mindenki megpróbál a maga képére formálni. Ez a gondolkodásmód persze nem a XX. század terméke, az azt megelőző korok – vissza egészen az ókorig – is ismerték a nagyhatalmi játszma minden csínját-bínját.

A nagyhatalmak mindig is alakították koruk történéseit. A korszakhatárokként felfogható események után befolyásuk érvényesült, többek között a napóleoni háborúkat követően, az I. és a II. világháború eredményeképpen. Ez alól a kommunista rendszerek összeomlása utáni szituáció, vagyis korunk sem kivétel. Ugyanolyan vákuumhelyzet keletkezett, mint korábban számtalanszor, és ugyanúgy, mint korábban, versenyfutás indult – és zajlik – a légüres tér kitöltéséért. Ennek a versenyfutásnak vagyunk mi is részesei, ha tetszik, nemcsak alanyai, hanem tárgyai is. Ezért nem lehet közömbös számunkra, milyen eredménnyel zárul a küzdelem, hogyan alakul a jövőnk.

Azért sem lehet közömbös számunkra, hogy mi történik körülöttünk és velünk, mert úgy tűnik, hogy helyzetének alakulásába Magyarország is beleszólhat. Egyes vélekedésekkel ellentétben szerintünk nem illúzió azt gondolni, hogy igenis tevékeny szereplői vagyunk az eseményeknek, tehát alakíthatjuk azokat.

Magyarországnak a rendszerváltás óta deklarált célja a nyugati integráció. Ez retorikai szinten az Európába való visszatérésként jelent meg. Sajátos módon ez a "szlogen" kissé visszásnak tűnhet egy olyan nép számára, amely ezer éve Európa szívében él. A kérdés tehát jogos, miért kell visszatérnünk, ha egyszer ott vagyunk. A válasz megadásánál – és sajnos ezt nem hangsúlyozták kellőképpen a gondolat terjesztői – szét kell választani a földrajzi, valamint a politikai, a gazdasági és a kulturális helyzet adta pozícióinkat ahhoz, hogy egyértelmű és tisztán érthető magyarázatot tudjunk felmutatni. Az integrációt ugyanis a politikai, a gazdasági és a kulturális téren kell megvalósítanunk, a szónak földrajzi viszonylatban semmi értelme nincs. A politika, a gazdaság és a kultúra területén azonban annál inkább szükséges, mert a II. világháború utáni periódus Európa teljes megosztottságát hozta. Magyarországot

elszakították attól a kultúrkörtől, amelyhez államalapítása óta kötődött, és hozzákapcsolták egy olyan államhoz, amelytől szinte minden téren különbözött. Ez a helyzet szűnt meg a '90-es évek elején, és az ettől való elszakadást, illetve a régi értékeink újbóli felvállalását kell, hogy jelentse.

Ezt az utat Magyarország önként vállalta. Az adott történelmi pillanatban (1989/90) senki nem kényszerített minket erre a lépésre. Sőt, nem feledjük, tízezres nagyságrendű szovjet katonai kontingens állomásozott hazánkban, amely akár a véres átmenet lehetőségét is magában hordozta. Ezért nagy érdeme az Antall-kormánynak az, hogy merete megfordítani az ország szekerét, hogy felismerte, eljött a pillanat, amikor magunk alakíthatjuk sorsunkat. Szerencsére a nyugati orientációt a Horn-kabinet sem kérdőjelezte meg. Ezen politika eredményességét a NATO és az EU nem régi (1997 nyara) döntései mutatták meg. Hazánk lehetőséget kapott arra, hogy mind a NATO, mind az EU tagjává váljon. Ezt lehet kegyként, lehet dicséretként értékelni – kinek, hogy tetszik –, de az biztos, hogy megdolgoztunk érte. Mondhatnánk azt is, végre rájöttek arra, mi is közénk tartozunk. Ebből a szempontból pedig teljesen lényegtelen, hogy felvételünk az integrált szervezetekbe nem csak a mi érdekünk. Naívság lenne azt gondolnunk, hogy a Nyugat nem veszi figyelembe saját érdekeit. A kommunista tömbbe való tartozástól azonban, többek között az különbözteti meg nyugati utunkat, hogy az előbbiről nem kérdeztek meg minket, az utóbbiról viszont mi döntöttünk.

Egyesek úgy vélekedhetnek, hogy a Nyugat nyújtotta szervezetek tulajdonképpen nem különböznek attól, amit a kommunista tömb jelentett számunkra. Ezt a felfogást helytelennek ítéljük, mindenesetre foglalkozni kell vele a kérdés tisztázása érdekében.

Az USA-t és Oroszországot is tekinthetjük birodalomnak, amely befolyása minél nagyobb kiterjesztésén munkálkodik. Mindkettő globális nagyhatalom. A II. világháború után, messze túllépve határain mindkettő óriásira növelte befolyási övezetét. Azt, hogy melyikük által kialakított új világ volt életképebb, feltehetően nem kell magyarázni. Moszkva csak saját érdekeit nézte, nem szövetségeseket akart, hanem csatlósokat láncolt magához. Washington viszont – még a legyőzött Németországban is – partnert látott, és bár hegemoniáját nem engedte megkérdőjelezni, nem alattvalókból, hanem társakból, szövetségesekből álló szervezeteket hozott létre. Ezek önkéntes alapon szerveződtek, tagjaik önálló mozgástérrel rendelkeztek. Ismét bebizonyosodott az az elv, hogy szoros, gyümölcsöző kapcsolatok csak az egyazon kulturális koinéhoz tartozók között jöhetnek létre. Olyan rendszerek, amelyek társadalmi, gazdasági, politikai intézményrendszere hasonló, így az együttműködés különösebb megerőltetés vagy nagyobb áldozatokat kívánó gyökeres átalakítás nélkül viszonylag könnyen megoldható. Ott viszont, ahol nincs meg a hasonló struktúra, nem együttműködés, hanem megszállás következik be.

A legnagyobb tragédia számunkra az volt, hogy egy felépítésében, gondolkodásmódjában eltérő hatalom jelent meg hazánkban, amely rombolást hozott. Ittléte katonai megszállás volt, visszavetett bennünket.

A Nyugat nyújtotta keret előnyösebb. Mindazonáltal nem szabad feltétel nélkül elfogadni, mert akkor valóban nem lesz különbség a két jelenség között. De – és éppen ez a fő eltérés – senki nem kívánja tőlünk értékeink és érdekeink feladását, sőt a jövő Európáját nemzetek együttműködő halmazaként fogják (foghatjuk) fel, ahol bizonyos jogosítványokról, szuverenitásunk egyes elemeiről lemondunk ugyan, de szabadságunkat, hagyományainkat stb. megőrizhetjük. Van lehetőség ugyanis arra, hogy kiostáljuk az általunk károsnak ítélt nyugati hatásokat.

Úgy hisszük, hogy mélyebb elemzés nélkül is kimondhatjuk, jóval több pozitívum, mint negatívum származhat taggá válásunkból. A NATO-ban részesei leszünk egy olyan védőernyőnek, mely alatt egy esetleges Magyarország elleni támadás a többi ország elleni támadással egyenértékű.

Semlegességünk felvetése ebben a vonatkozásban teljesen értelmetlen, sőt egyenesen életveszélyes hazárdjáték, ugyanis a semlegesség nem önként vállalt helyzet, hanem a környezetünk és nem utolsósorban a nagyhatalmak elismerésének függvénye. Ha a kívülállóktól nem kapjuk meg ezt a státust, deklarációnk üres nyilatkozat maradna. Svájc, Ausztria, Finnország semlegességét az adott történelmi helyzet, a kétpólusú világrend léte garantálta. Magyarország sem földrajzi, sem történelmi okokból nincs – és soha nem is volt – abban a helyzetben, mint mondjuk Svájc. Semlegességünket senki nem garantálná. Nem beszélve arról, hogy a bipolaritás megszűnte után nincs kikkel szemben vállalnunk semlegességünket. Ennek a fogalomnak a két szembenálló katonai tömb létezésekor volt értelme, a rendszerváltások után elvesztette azt. Ma csak a NATO, illetve az EU létezik, így jelen pillanatban az ezeken belül lévő és az ide igyekvő államokról beszélhetünk. Még a hagyományosan semleges államok is kezdik felismerni helyzetük tarthatatlanságát, a minap osztrák és svájci politikai személyiségek is megpendítették már az integráció lehetőségét. Sőt, mi több, az integrációból Moszkva sem szeretne kimaradni. Az EU-ban tagságra vágyik, a NATO-hoz pedig most már szoros kapcsolat fűzi.

A NATO katonai (politikai) védelme mellett az EU gazdasági (politikai) előnyöket és biztonságot nyújt számunkra. Csak kiragadott példaként, hazánk előtt határok nélkül megnyílik az EU piaca, szerényebb lehetőségekkel rendelkező országként a potenciális haszonélvezők közé kerülünk, ahol több pénzt fogunk az Uniótól visszakapni, mint amennyit befizettünk. Persze az Unión belül kemény szabályok érvényesek. Ha nagyon sarkosan akarunk fogalmazni, azt is megszabják majd, hogy mekkora és milyen színű legyen a nálunk termelt alma. E szigorú előírások azonban a belépési tárgyalásokon megfelelő stratégiával számunkra is elfogadhatóvá tehetők. Itt elsősorban arra kell gondolni – mint például Dánia esetében –, hogy Magyarország türelmi időt kapva készülhetne fel a szabályok teljes bevezetésére.

Magyarország már most is ezernyi szállal kötődik az integrációs szervezetekhez. Például a magyar NATO-tagság fontos talpköve a boszniai rendezésben játszott szerepünk. Az IFOR/SFOR erőknél nyújtott segítség bizonyossá tette, hogy képesek vagyunk az összehangolt feladatok ellátására egy olyan szervezetben is, amely túlmutat Európa keretein. Az USA a NATO és az EU létrejöttében és működtetésében is nagy szerepet játszott. Az amerikaiak európai jelenléte nélkül ma senki nem tudja elképzelni a jövő biztonsági képletét.

A NATO (és az EU) a hidegháború terméke. Reflexeinek nagy részét még mindig abból a korszakból meríti. Világképében a szembenálló felek tárgyalásos rendezéseivel folytatott politika áll: ők állnak az egyik, Moszkva a másik oldalon. Ebből következően lényegében nem tudtak mit kezdeni térségünkkel, amely kiszabadulva az oroszok kezéből a "levegőben lebegett". Az állandó hezitálás, a felvétel halasztgatása számunkra a konkrét tervek hiányát jelezte. Az "ígérem" és a "szeretném" szintjén minden rendben volt, de a gyakorlatban nem mertek ujjat húzni Moszkvával. A nagy lehetőséget korábban akkor szalasztották el, amikor Oroszország a '90-es évek elején padlón volt, az akkori halasztgatás csak az orosz fél önbizalmának visszatérését hozta. A tétovázás eredményeként a Nyugat egy egyre erősebb orosz féllel néz szembe. Persze Moszkva csak a NATO-bővítést ellenzi, de feltehetően annak sem örülne, ha az EU-integráció nélküle valósulna meg. A NATO-bővítés esetleges

megakadályozása arra bátoríthatta volna az oroszokat, hogy az EU kérdésében is vétőjogot vindikáljanak maguknak.

A NATO a hidegháború egyik legjellegzetesebb szervezete, amely túlélte az őt "megszülő" korszakot. Működését nem kérdőjelezi meg, tagjai nem óhajtják megszüntetni. Betöltötte és ma is betölti azt a funkciót, amelyre hivatkozva létrehozták. Akkor is és ma is a demokrácia védője és az orosz fenyegetés ellensúlyozója. Bármilyen új koncepció született is a '90-es években, az említett eredeti célkitűzést nem adták fel. Sőt a belső konfliktusokkal küszködő Oroszországot – kiszámíthatatlansága miatt – veszélyesebbnek tartják, mint szovjet elődjét.

A NATO tehát a jövőben is működni fog, a kérdés az, milyen keretek között. A jelenlegi felállás két szempontból is módosulhat. Az egyik szempont Németország megerősödése, politikai-katonai aktivizálódása. Európában a II. világháború óta (újra) felnőtt az az állam, amely (egyelőre csak) gazdasági erejénél fogva véleményünk szerint meg fogja kérdőjelezni az eddigi struktúrát. Németország nem a fennálló rend szétverésében érdekelt, hanem annak keretében, de magának nagyobb hatalmat követelve kíván majd a jövőben dolgozni. A kiemelt szerep elnyerésére minden esélye megvan. Gazdasági súlyát rövidesen politikai-katonaival is ki akarja egészíteni, például az állandó ENSZ BT-tagság elnyerésével. Az EU-n belül már így is nagyhatalom. Magyarországnak hagyományosan jó a kapcsolata Németországgal, a legnagyobb támogatást mindig is tőle kaptuk. Ezt továbbra is fenn kell tartani, de ez nem jelenti azt, hogy Németország legyen a kizárólagos partnerünk. Kapcsolatainknak több lábón kell állniuk. Tehát Németország, ha máshol nem is, de keleti határai és Oroszország közötti térségben biztosan vezető szerepet fog játszani. A másik a szervezet keleti terjeszkedése. Retorikai szinten erre azért van szükség, hogy stabilizálják az új demokráciákat. Ez így igaz, de emellett van egy rejtett(?) szándék is. Mégpedig a terjeszkedés maga, amellyel saját befolyási övezetüket, erejüket növelhetik, és nem utolsósorban egyre közelebb kerülhetnek Oroszországhoz. Úgy véljük, hogy az erre irányuló orosz aggály nem alaptalan, a NATO sem karitatív szervezet, jól felfogott érdeke a terjeszkedés.

A NATO-bővítés – mára egyetlen igazi – ellenzője Moszkva. Mindazonáltal az is nyilvánvaló, hogy Moszkvával lehet tárgyalni. Az orosz stratégiai felfogás a befolyási övezetek felosztásában gondolkodik, így adok-kapok kérdéssé egyszerűsítheti le a problémát. Azzal az orosz fél is tisztában van, hogy nem tud gátat szabni a NATO terjeszkedésének, de rendelkezik akkora erővel és befolyással, hogy ezt korlátok közé szorítsa. Úgy tűnik, a képlet Moszkvában egyszerű: Egy állam ide, egy oda. Szerbia orosz, Horvátország nyugati; Szlovákia orosz, Csehország nyugati; Románia orosz, Magyarország nyugati térfélre kerülésével méltányos osztozkodás érhető el. Ebből a szempontból Lengyelország nehéz helyzetben van, mert nincs kiért átadni. A Baltikum–Lengyelország párhuzam orosz, Moszkva a baltiakat nem tekinti alku tárgyának.

A NATO-bővítés miatt felmerül az a fontos kérdés, hogy hogyan alakul Magyarország és Oroszország viszonya, amelyet még Ukrajna mint köztes állam is befolyásol.

Ukrajna a térség sajátos állama. Független, de mintha mégsem szabadult volna meg teljesen Moszkva gyámkodásától. Nem lehetünk biztosak abban, hogy Kijev – a Moszkvával fennálló viták ellenére – teljesen önállóan intézi-e ügyeit. Milliós szállal kötődik Oroszországhoz, és ezek elszakítása nagyon nehéz. Mindenesetre számos jel mutat arra, hogy Kijev magát Oroszországtól független államnak tekinti, és politikáját ennek fényében kívánja alakítani.

Ukrajna belső szerkezete érdekes képet mutat. Az ukrán nacionalizmus erős parlamenti pozíciókkal rendelkezik, de bázisa lényegében csak Nyugat-Ukrajnára korlátozódik. Nyugat- és Kelet-Ukrajna között nagy a különbség. Ha Ukrajnában felülkerekedne egy oroszbarát irányzat, akár a nyugati területek elszakadását sem tartjuk elképzelhetetlennek. A különböző országrészek területi összetartozását illetően a magyarok által is lakott Kárpátalja szintén egy teljesen külön egység. Kárpátalja problémája, úgy véljük, nem is elsősorban etnikai, hanem stratégiai kérdés. Kárpátalja Ukrajnának – és a Szovjetunióknak is annak idején – stratégiai szempontból fontos területe, mert ezzel átlépték a Kárpátokat, olyan határt kialakítva, amely a déli tájékozódást sokkal könnyebbé teszi.

Kárpátalja tulajdonképpen Ukrajna egyik "legeldugottabb" része. A hozzá való ragaszkodás az egységes állam megtartásának birodalmi szintű reflexe. Kárpátalja ebben az összefüggésben összekapcsolódik például a krími válsággal, a félsziget, illetve a fekete-tengeri flotta viszonylatában. Ukrajna egyik részén sem engedheti meg a lazulást – akár csak autonómia szintjén –, mert az követendő példát jelentene.

Nagyon lényeges kérdés, hogy Magyarország milyen politikát folytasson Ukrajnával szemben. Meg kell vizsgálni, hogy a mérleg két serpenyőjébe kerülő érvek közül, melyek mennyit nyomnak a latban. Az egyik oldalon azt a kérdést kell feltenni, hogy Ukrajna mennyiben választható el Oroszországtól. Kérdés az, hogy Magyarország mennyit nyer egy olyan politikával, amely ukrán–magyar relációban akár Moszkva érdekei ellen is fel mer lépni. Érdemes-e ezért "ujjat húzni" Oroszországgal? A másik oldalon Ukrajna és Magyarország stratégiai szövetsége állana. Persze ehhez Ukrajnának nyíltabb nyugati orientációt kellene vállalnia. A "szövetség" számunkra a szlovák–román szorításból való kitörést is kínálhatja, ugyanis Ukrajnának mind a két említett állammal etnikai-területi konfliktusai vannak. Egy regionális óriás (Ukrajna) támogatása ebben a kérdésben a mi pozícióinkat javíthatná. Ezenkívül érdemes azt is figyelembe venni, hogy Ukrajna egyfajta "pajzsot" is képez Magyar- és Oroszország között. Mindazonáltal nem biztos, hogy Ukrajna eljátszandó ezt a "pajzs"-szerepet egy esetleges nyugatra irányuló orosz expanzió esetén. Az ideális megoldás egy, a régióknak levetített magyar–ukrán–orosz együttműködés lehetne, amelyben mi mint a nyugati integráció része hidat képeznénk Oroszország felé, közvetítve a két fél érdekeit egymás felé.

Már Ukrajna elemzésekor említettük, hogy nincs áthidalhatatlan akadály Oroszország és Magyarország között. Mi soha nem tartoztunk az orosz érdekszférába, nem bekebelezendő szláv testvér, hanem ellenfél/ellenség voltunk. A magyar politikai elitben hagyományos volt az oroszellenesség, amely az I. világháború után ideológiai síkra is terelődött. Jelen pillanatban újra csak a hatalmi sík él, lassan túl kellene lépni a kommunizmusból adódó ellenszenvünkön. Ma Magyarország érdekét a Moszkvával való baráti viszony szolgálja legjobban.

A jó viszony a NATO madridi döntése után is fenntartható. Moszkva még mindig ellenzi a NATO keleti terjeszkedését, de annak megakadályozására ereje nincs. "Szárnyaszegett madárnak" tűnik, aki csak retorikai szinten képes hatalmát fitogtatni. Azonban ez a "madár" már gyógyul, és talán nem telik bele tíz év, ismét ereje teljében lesz. Ebből a szempontból a legjobbkor jött a NATO döntése, mert az esetleges második körre aspiráló országok felkérésének időpontja – ha egyáltalán lesz ilyen – nagyjából Oroszország felépülésével fog egybeesni. Gondoljunk csak arra, hogy mennyi hezitálás, mennyi tárgyalás és egyeztetés történt az elmúlt években egy viszonylag gyenge Oroszország miatt is, és gondoljunk arra, mekkora erőfeszítésre lesz szükség akkor, ha egy erős orosz fél fog a tárgyalóasztalnál ülni.

Úgy véljük, nagy biztonsággal kimondható, hogy a mostani NATO-bővítés az első és egyben az utolsó lépés volt kelet felé. A következőre legfeljebb akkor kerülne sor, ha Moszkvát is felvennék a szervezetbe. Önmagában nem rossz ötlet, de akkor teljesen át kellene alakítani a NATO-t. Az lenne az igazi korszakos változás.

Oroszország egyébként mostanában igencsak egyedül érezheti magát. Tulajdonképpen a kommunista tömb létezésekor is egyedül állt, de jelenleg még a közeli (európai) és a távoli (Európán kívüli) csatlósgyűrű sem veszi körül. A védőpajzs elvesztésével egy időben még maga a belső gyűrű, a Szovjetunió is eltűnt. Olyannyira, hogy Oroszországnak nemcsak határain kívül, de azon belül, az Orosz Föderáció területén is ellenséges érzelmű etnikumokkal kell szembenéznie. Csecsenföldre utalva az oroszoknak állandó veszélyforrás az a számtalan kis enklávé, amely bármikor lángba boríthatja az adott térséget. A közelkülföld, ha nem is mer fellépni Moszkva ellen, nem teljesen barátságos az oroszokkal. A Baltikum és Ukrajna viszonylagos önállóságban politizál. A moszkvai fennhatóság csak a volt közép-ázsiai köztársaságokban érvényesül, de ott sem teljesen egyértelműen. A volt kommunista funkcionáriusokból Moszkva-barát nemzeti vezéreké avanszált elnökök erős muzulmán beállítottságú – és valószínűleg iráni, pakisztáni (vagy a háttérből amerikai?) támogatást élvező – helyi ellenzékkel néznek farkasszemet. Mindazonáltal erősen fogják a gyeplőt, Moszkva befolyása érezhető, közvetlenül még az afgán belháborúban is benne vannak. A tálibok nem csak Dosztunt és az üzbégeket veszélyeztetik, a távoli Észak nagyhatalmának pozícióit is őrizni kell.

Oroszország a Távol-Keletet sem tudhatja biztos háttérként maga mögött. A kínai–orosz viszony évtizedes ellentétei nem szűntek meg. Kínának ideológiai szempontból már a Szovjetunió sem volt elfogadható, a mostani polgári állam még úgy se. Ám, ki tudja. Kína egyedül maradt a forradalmi úton, a régóta áhított vezető szerep az övé, bár manapság már legfeljebb csak Észak-Koreát vezetheti. Most már nem kell ideológiai síkon megküzdeni az oroszokkal, talán az "egyszerűbb" hatalmi vetélkedés keretében könnyebben tudnak együttműködni. Oroszországnak szüksége van arra, hogy ha nem is talál támaszra Kínában, legalább nyugalom legyen keleten. Ezt példázhatja a nemrég megkötött orosz–kínai megállapodás, amely mindkét fél számára kitörési pontot jelenthet egy esetleges elszigeteltségből.

Ugyanilyen kitörési pontként jelenhet meg az orosz politikusok előtt a NATO-val kötött egyezmény. Oroszország, ha mást nem is, azt kivívta magának, hogy intézményes keretek között érintkezzen a NATO-val. Többféleképpen lehet értékelni a NATO-orosz tanácsot, ám az valószínű, hogy a nyugat nem akar – esetleg nem is tud? – Moszkva teljes kihagyásával politizálni. Egyébiránt, ha jól megnézzük, ez az együttműködés teljessé tette az északi félteke kooperációját. Kialakulóban van egy olyan gyűrű, amely képletesen a "földgolyó tetején ülve" ellenőrizheti a tőle délre eső területeket.

A NATO létező elismert szervezet. Csatlakozásunk egy ilyen életképes társuláshoz a bizonytalanság megszűntét eredményezi. Ez a biztonság elsősorban katonai. Gazdasági prosperitásunk elősegítője nem a NATO, hanem az EU lesz. Főlegesen azon polemiázni, hogy a NATO- és az EU-tagság összefügg-e, egy a lényeg: a két szervezet önmagában csak az élet egyik szeletét fedi le. Ha Magyarország minden téren erős, biztos lábon kíván állni, mindkét integrációt meg kell valósítania, azok ugyanis kiegészítik egymást.

Az EU jelenleg gazdasági egység. Katonai-politikai együttműködése nagyon kezdetleges, ma az egyes államok nemzeti érdekei többet nyomnak a latban, mint az összeurópai fellépés

kívánalma. Katonai-politikai téren a tagországok önállóan intézik az ügyeiket, az összehangolt, egységes fellépésig még hosszú utat kell megtenni. Ma az EU katonai szervezeteként felfogható WEU a legkevésbé működő szervezet. Feladata feloldódik a NATO feladatrendszerében. Úgy tűnik, hogy a WEU nem is fog soha teljesen önállóan működni, mert akkor a NATO konkurensává válva megkérdőjelezhetné az euro-atlanti kooperációt. A WEU működtetéséhez hatékonyabb európai együttműködésre lenne szükség, de az EU-n belül egyelőre erős ellentétek mutatkoznak a követendő irányvonal tekintetében.

A fent említettektől függetlenül a NATO keretein belül elképzelhetőnek és fontosnak is tartjuk a WEU működését. Európának szüksége van egy önálló katonai egységre, amely az amerikai érdektelenség esetén Európa érdekében fel tud lépni. Az USA a jövőben el is fogja várni, hogy az európai konfliktusokban a WEU vegyen le terheket az amerikaiak válláról. Természetesen az USA vigyázni fog arra, hogy a WEU "ne nőjön a fejére", éppen ezért fog a WEU a NATO keretein belül működni.

Magyarország számára fontos az EU-tagság, persze a csatlakozás csak érdekeink érvényesítésével történhet meg. Az elszórt csatlakozás negatív tendenciákat indíthat el, amelyek a tagság ellen hangolhatják a lakosságot. El kell kerülnünk azt, hogy alulmaradjunk a nyugati vállalatok keltette egyenlőtlen versenyben, hogy munkaerőforrássá és termékipiacca váljunk, ahol olcsón lehet termelni, és szinte a végtelenségig lehet teríteni a nyugati árucikkeket. Feltételeink elfogadtatását a felvételi tárgyalásokon kell elérni, tagként azokat már nehéz lesz módosítani.

Érdekeink képviselőjére minden lehetőségünk adott. A NATO mellett az EU is megnevezte azokat az országokat – köztük hazánkat –, amelyekkel megkezdik a csatlakozási tárgyalásokat. A NATO-val ellentétben az igazi küzdelem itt, az EU tárgyalóasztalánál vár a magyar félre. Az EU-tagság az, amely végleg és teljes mértékben átalakítja életünket, és hosszú távra meghatározza az ország jövőjét.

1997. augusztus